

IZVEŠTAJ SA JAVNE DEBATE KONKURENCIJA

ORGANIZATOR: Evropska Inicijativa Niš (EI Niš) – Centar za razvoj građanskog društva MilenijuM i Centar za zaštitu potrošača Forum

MESTO: Regionalni centar za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju, Niš

DATUM: Sreda, 7. maj 2008. godine

VREME: 17h – 19h

TEMA: „Konkurencija“

PANELISTI:

1. prof dr Miroslav Prokopijević, naučni savetnika Instituta za evropske studije
2. Miomir Brkić, samostalni novinar
3. mr Jovan Jovanović, predsednik Centra za zaštitu potrošača Forum

UČESNICI: 33 predstavnika stručnih udruženja, predstavnici Gradskih opština, omladinskih i nevladinih organizacija, studenti, kao i građani i građanke Niša itd.

MEDIJI:

NACIONALNI: BETA

REGIONALNI: TV5, Radio Niš,

LOKALNI: City Radio

KRATAK OPIS I OCENA DEBATE:

Javnoj debati na temu *Konkurencija* prisustvovala su **33** predstavnika stručnih udruženja, predstavnici Gradskih opština, omladinskih i nevladinih organizacija, studenti, kao i građani i građanke Niša. U dvočasovnoj interaktivnoj diskusiji, razmenom iskustava i ličnih stavova, prisutni su dobili odgovore na brojna pitanja koja se tiču njihovih prava kao potrošača u odnosu na državu i proizvođače roba i usluga na privrednom tržištu Srbije.

Uvodno izlaganje na javnoj debati imao je gospodin mr Jovan Jovanović, predsednik Centra za zaštitu potrošača Forum iz Niša. Objasnjavajući položaj stanovništva tj. potrošača u kontekstu trenutnog stanja na tržištu privrede, on je naglasio da prvobitni problemi potiču od neusaglašenosti ustavom propisanih zakona i njihove praktične implementacije kao i monopolističkog uređenja tržišnog sistema. Neadekvatna implementacija zakonskih obredbi doprinosi učvršćavanju pozicija već postojećih monopolista u pojedinim segmentima privrede, ali i pojavu novih. Takvom strukturom tržišta, građani kao potrošači postaju ugrožena grupa čija se prava u potpunosti marginalizuju.

Kao najveći monopolisti u našoj zemlji, pojavljuju se javna i javno – komunalna preduzeća. Kako je osnivač javnih preduzeća Vlada Republike Srbije, a javno - komunalnih preduzeća Lokalne samouprave, može se zaključiti da su upravo državni organi oni koji omogućavaju monopolističko ponašanje na privrednom tržištu Srbije. Poseban značaj je u činjenici da su ova preduzeća visoko politizovanog karaktera i da su kao takva, pod direktnom ingerencijom političke elite. S toga je i opravdana činjenica da se cene roba i usluga ovih preduzeća vrlo često povećavaju bez realnih obrazloženja.

Prema ustavnim i zakonskim odredbama navedena preduzeća, odnosno preduzeća koja obavljaju delatnosti od opšteg interesa, dužna su da potrošaču nude proizvode i usluge standardnog kvaliteta i upoznaju potrošača sa svim uslovima korišćenja proizvoda, odnosno usluga. Ona su obavezna da proizvod, odnosno uslugu, obračunvaju potrošaču na osnovu stvarno izvršene prodaje proizvoda ili izvršene usluge od opšteg interesa i da upoznaju potrošača sa metodologijom obrazovanja cena. Navedene odredbe su u potpunosti ne primenjene u realnosti ili su daleko od transparentne primene, čime se još jednom potvrđuje da država ni u kakvoj meri ne štiti grupe građana tj. potrošače.

I u drugim segmentima privrede, monopoli uživaju privilegiju državne vlasti. Zbog ličnih interesa, politička elita kroz državnu vlast svesno štiti pojedine sektore privrede te je, u našoj zemlji već nekoliko godina zastupljena praksa da država stimuliše pojavu monolističkih preduzeća, naglasio je prof. dr Miroslav Prokopijević. U takvom okruženju kreira i politiku poslovanja sa inostranim tržištem dozvoljavajući ili braneći uvoz pojedinih roba i usluga. Prema zadatim evropskim modelima, ovakvo tržišno okruženje bi se moglo redukovati smanjenjem stope subvencija za pojedine privredne subjekte ili njihovim ukidanjem, što je, nažalost, u odnosu na politizovan privredni sistem u našoj zemlji gotovo nemoguće.

U evropskim tržišnim sistemima, kontrola rada i poslovanja monopolističkih preduzeća kao i naklonosti države prema njima, vrši se primenom antimonopolističkih zakona za čiju je implementaciju direktno odgovorna antimonopolistička komisija koja egzistira kao nezavisno telo. U nekorumpiranim i depolitizovanim privrednim sistemima efikasnost i primenjivost antimonopolističkog zakona ogleda se kroz podelu tržišta i određivanje cena, kupoprodaju delova ili celih firmi, pomoći od strane države kao i zabranom zloupotrebe dominantnih položaja subjekata koji utiču na remećenje skladnog toka trgovine među članicama EU. Međutim, u našoj zemlji načela antimonopolističkog zakona se ne primenjuju prema društveno – korisnim

preduzećima koja zapravo i jesu preduzeća monopolističkog obeležja. Država bi trebalo da stvori adekvatne uslove, izradi primerene zakone i dosledno kontroliše njihovu primenu, isatako je gospodin Miomir Brkić.

U uslovima zdrave tržišne ekonomije, postojanje konkurencije je neophodna ekonomska kategorija. Celokupno tržište Evropske unije bazirano je na postojanju konkurencije dok tržište naše zemlje još uvek u velikoj meri karakteriše zatvorenost. Kako zakonodavni sistem ne nalaže postojanje usklađenosti ponude u odnosu na zahtev potrošača, prisustvo konkurencije je i više nego nužno. U takvim bi se uslovima proizvodnja usmeravala prema tržišnim potrebama a kvalitet roba i usluga bio veoma visok.

Uticaj monopolističkih subjekata na održivost zatvorene ekonomije je izuzetno veliki. Tome u prilog, svedoči i činjenica da čak četiri godina unazad nije bilo krucijalnih ekonomskih reformi kojima bi se zatvorenost anulirala. Međutim, čak i u takvim okolnostima, monopolisti gube po pitanju kvaliteta kadrovske strukture, jer bez nužne konkurentnosti ne postoji ni kvalitetan rad.

Usklađivanjem zakonodavnog sistema sa standardima EU, pospešio bi se proces privatizacije, privredni sistem bi postalo otvoren za postojanje zdrave konkurencije i na taj način bi se konsolidovalo oligopolno, slobodno tržište roba i usluga.

Nakon održavanja javne debate, prof. dr Miroslav Prokopijević i Miomir Brkić gostovali su u televizijskoj emisiji PODATAK PLUS na regionalnoj televiziji TV5. U polučasovnom izlaganju, gosti su govorili o konceptu aktuelnog privrednog tržišta, polsedicima koje tako uređeno tržište donosi kao i mogućim rešenjima koja su u direktnoj vezi sa harmonizacijom zakonodavnih modela sa standardima Evropske unije kojima bi građani kao potrošači ali i privredni sistem naše zemlje, bili van mogućnosti manipulacije i eksploatacije.

Realizovanjem javne debate na temu Konkurencija, Centar za razvoj građanskog društva MilenijuM u okviru koalicije Evropska Inicijativa Niš, završio je seriju niza javnih debata u okviru visoko lokalizovanih tema saglasnim interesovanju naših sugrađana i razvojnim potrebama naše lokalne zajednice. U cilju promovisanja evropskih sistema vrednosti, a u okviru završne manifestacije **Dani Evrope u Nišu**, MilenijuM će organizovati i proslavu **Dana Evrope** na centralnom gradskom trgu u Nišu, **u petak, 9. maja 2008. godine sa početkom u 17 časova**.

NAJUPEČATLJIVIJA PITANJA

1. Koliki će biti uticaj određenih monopolističkih subjekata na formiranje Vlade Republike Srbije nakon parlamentarnih izbora?
2. Da li će se u našoj zemlji formirati antimonopolistička komisija u kojoj neće biti onih koji štite tajkune?
3. Kako se raspoređuju državni institucionalni fondovi i zašto ih u Srbiji nema više kao što je slučaj sa ostalim zemljama u regionu?
4. Da li je moguće da neko udruženje potrošača bude nevladina organizacija i kao takva i nezavisna, ukoliko se nalazi na budžetu lokalnih vlasti?
5. Kako je moguće da predstavnik politike koja zagovara izolaciju naše zemlje, predaje Evropske integracije na Beogradskom univerzitetu?

Niš, 8. maj 2008. godine

Evropska Inicijativa Niš